

Nemzetiségi Bibliográfia avagy egy többdimenziós magyar sajtótájékoztató rendszer kialakulása

A nemzetiségek jelenléte valójában végigkíséri a magyar történelem ezerszáz esztendejét. Már a honfoglaló magyarság, a IX. század végén, amikor a Kárpát-medencét választotta hazájául, számtalan etnikai csoportot, népet és néptörredéket egyesített magába. Új hazájában is több olyan népcsoportra talált, akik az övétől eltérő nyelvet beszéltek, másféle kulturális hagyománnyal és hiedelemvilággal rendelkeztek.

Hogy a magyarsággal együtt érkező csoportok és a Kárpát-medencében talált népek nyelve, kultúrája olyan érték, amelyet tisztelni kell és megőrizni érdemes, erre már az államalapító I. (Szent) István király felhívta országga és utódai figyelmét az Intelmekben.

A Kárpát-medence népei egy évezreden keresztül megőrizték és ápták nyelvüket még akkor is, ha a hivatalos okiratok latin nyelven keletkeztek és a történeti források döntő többsége is évszázadokon át latinul maradt ránk. A nemzeti nyelvű írásbeliség ugyan már a középkor végén vagy az újkor elején megjelent, a nemzettudat azonban csak a XIX. század folyamán válik valóságos társadalmi mozgatóerővé. A nemzeti és nemzetiségi mozgalmak, az önállósodási törekvések (tehát mindaz, amit „nemzetiségi kérdés” összefoglaló néven ismerünk), az elmúlt másfél évszázadban válik világszerte és markánsan Közép- és Kelet-Európában is megkerülhetetlen politikai tényezővé.

Közép- és Kelet-Európában (szorosabban véve: a Kárpát-medencében) sohasem alakultak ki homogén nemzetállamok, a különböző nemzeti, nemzetiségi, etnikai csoportok át-meg átszövik egymást. A Kárpát-medence teljes területét kitöltő történelmi Magyarország több nép és etnikai csoport számára jelentett hazát, az I. világháború után az Osztrák-Magyar Monarchiát feldaraboló Trianoni Békeszerződés csak a politikai határokat húzta meg máshol, a létrehozott új államalakulatok ugyanúgy löbbszemzetiségű területek voltak. Következésként a magyarságnak közel egyharmada került az anyaországon kívülre, idegen országok fennhatósága alá, Európa legnagyobb nemzeti kisebbségét hozva létre.

A nemzetiségi kérdés megnyugtató vagy legalább elfogadható rendezésére vagy megoldására az eltelt hetvenöt év alatt a térségben alig történt számottevő kísérlet. Sem az erőszakos beolvasztási, sem a kitelepítési kampányok nem vezettek, nem vezethettek eredményre. A nemzetiségi kérdés megoldatlanságának a keserű következményeit mi sem mutatja jobban, mint a Szovjetunió vagy Csehszlovákia széthullása vagy az utódállamokra bomlott egykori Jugoszlávia évek óta tartó polgárháborúja.

1945 után Kelet- és Közép Európa ún. „szocializmust építő” államaiban a nemzetiségek helyzetének alakulását a központosított politikai akarat határozta

meg, amelynek legfőbb célja volt a nemzetiségi létben kifejeződő egyéniséget eltüntetni, vagy legalábbis nem tudomásul venni. Az asszimiláció brutálisabb vagy kevésbé brutális eszközökkel folyt – az egyes országok történelmi hagyományainak vagy ideológiai irányvonalának megfelelően.

A közép- és kelet-európai országokban ugyan az egyes „elfogadott” nemzetségeknek voltak kulturális szervezetei, ezek azonban a mindenkori központi hatalom készséges kiszolgálói voltak, akiknek a megléte nem az egyes nemzetiségek valóságos politikai vagy kulturális érdekeit, hanem sokkal inkább a külpolitikai propaganda érdekeit szolgálta. Amit ebben az időszakban ezekben az országokban „nemzetiségi politikának” neveztek, az többnyire a felülről diktált és a szervezeti segítséggel végrehajtott folyamatos asszimiláció volt.

Az 1980-as évek közepétől azonban ez a folyamat lefékeződött, sőt helyenként a visszajára fordult. Az asszimiláció lelassult, egyre többen fordultak érdeklődéssel a származás ősi gyökerei felé, az identitás keresése során nemcsak személyek és családok, de egész falvak és régiók élesztették újjá etnikai, nemzeti hagyományait. Ez a világszerte érezhető törekvés azonban nem volt zökkenőmentes. Nemcsak a hatalom bizalmatlanságával kellett szembenézni (bár ez a hatalom Közép- és Kelet-Európában sokfelé meggyengült, a bizalmatlanság esetenként szűnőben volt), hanem azzal a körülménnyel is, hogy a megszakadt hagyományt nehéz volt folytatni vagy újra megteremteni.

Magyarországon a II. világháborút követő években sok német eredetű lakost kitelepítettek az országból (számuk több tízezerre tehető), Csehszlovákiával lakosságcsere-t hajtottak végre, amely szintén a meglévő etnikai viszonyok megváltoztatásával járt. Az 1950-es évek elején Jugoszláviával feszültté vált a Szovjetunió vezetete szocialista országok viszonya, ennek következtében a magyarországi délszlávok évtizedeken át óvakodtak attól, hogy nemzeti identitásukat megfogalmazzák. A közel félmillió magyarországi cigányság jelentős része is áldozatul esett a holocaustnak, majd szociális helyzetüket többszöri látványos kampány keretében igyekeztek javítani – minimális eredménnyel. Ideológiai bizalmatlanság figyelte és gyakran retorziók követték a határon kívül rekedt magyarság politikai és szellemi önmegevalósítási törekvéseit is.

Magyarországon e nemzeti kisebbségek sehol sem alkotnak összefüggő populációt, bár vannak települések, amelyekben a lakosság számarányának a nagyobb felét önmagukat nemzetiséginek vallók alkotják. Így a Dunántúl délkeleti részén (Tolna és Baranya megyében), az ország nyugati határszélén (Győr és Vas megyében), a főváros agglomerációs körzetében, sőt a keleti hármashatárszögben is nagyobb számban élnek németek (szatmári svábok). A délkeleti országrészben (Békés megye) számottevő a szlovák kisebbség, cigány lakosságot pedig mind a 19 magyar megye lakosai között találunk.

A nemzetiségek számának pontos megállapítása gyakran nehézségbe ütközik. (A nemzetiséghez tartozás nem olyan egyértelmű adat, mint a végzettség vagy az életkor.) A tíz évenként tartandó népszámlálások ingadozó adatai arról vallanak, hogy sok nemzetiségi származású lakosban máig élnek azok a korábbi félelmek a politikai következményektől, amelyek arra intették, hogy ne vallja meg anyanyelvét, nemzeti identitását. Ugyanakkor kétségtelen tény, hogy sokak számára a társadalmi változások (faluról városba költözés, a helyi közösségek felbomlása, urbanizáció) gyengítik a kötődést a korábbi nyelvi-etnikai közösségekkel és az

asszimiláció irányába hatnak. Ez a tendencia mind a hazai nemzetiségekre, mind a határon túli magyarságra érvényes, bár az összefüggő nemzetiségi régiók mindenhol ellenállóbbnak bizonyulnak.

Érdeemes vázlatosan áttekinteni a magyarországi németiség számarányának változását a népszámlálások adatainak a tükrében. Külön felmérés tartalmazza az anyanyelv és külön a nemzetiség adatait, a kettő gyakran erősen eltér egymástól, aminek politikai és asszimilációs okai egyaránt vannak. A II. világháború utáni első népszámláláskor (1949-ben) Magyarországon mindössze 2600 fő vallotta magát német nemzetiségűnek (ez a rendkívül alacsony szám elsősorban a félelem számlájára írandó, amelyet a megelőző években elszenvedett szovjet kényszermunkatáborok és magyar kitelepítések emléke keltett), német anyanyelvűnek ugyanakkor 22 ezer vallotta magát. 1960-ban 8600 a német nemzetiségűek száma és 50 ezer a német anyanyelvűeké. 1980-ban 11 ezer a nemzetiségüket vállaló németek száma, viszont csökkent az anyanyelvüket beszélőké (31 ezer). 1990-re a két adat közelít egymáshoz: 30 ezer fölé emelkedik a magukat német nemzetiségűnek valló magyar állampolgárok száma és 37 ezerre a németet anyanyelvként beszélők csoportja. A nemzeti identitástudat tehát napjainkban erősödőben van és talán a korábbi évtizedek félelmét is feledteti. Ugyanakkor az anyanyelvismeret és -használat adatait célszerű óvatosan kezelnünk. A német pedagógusok, népművelők, könyvtárosok jelzései szerint legjobb esetben is (magyar és német) kétnyelvűségről van szó, a Magyarországon hagyományos sváb nyelvhasználat inkább az idősebb nemzedék egymásközötti érintkezési eszköze lesz. A fiatalok az (irodalmi) németet inkább „kiemelt idegennyelvként” tanulják, amiben persze segít az otthoni nyelvgyakorlás lehetősége, de az igényesebb német nyelvű tudományos és szakirodalom olvasása a legtöbbjük számára nehézséget okoz.

A nemzetiségek magyarországi helyzetének rendezésében fontos állomást jelentett a törvényi szabályozás 1993-ban, amely 13 magyarországi nemzetiséget ruházott fel a joggal, hogy saját politikai szervezetet, oktatási és kulturális intézményt valamint saját sajtót működtessen és állandó műsoridőt kapjon a magyar tömegkommunikációs eszközökben. 1994 őszén, a helyhatósági választások során nagy számban alakultak helyi és országos nemzetiségi önkormányzatok.

A nemzetiségi politika jelentőségét ma Magyarországon sem alábecsülni, sem túlbecsülni nem szabad, a nemzeti identitás megvallásának lehetősége hozzájárulhat az állampolgárok megfelelő politikai közérzetének a kialakulásához, kibontakozó kultúrájuk pedig az ország szellemi sokszínűségét gazdagítja.

A budapesti székhellyel működő Országos Idegennyelvű Könyvtár évtizedek óta megkülönböztetett figyelmet fordít a nemzetiségek helyzetének a kutatására. Kezdetből ez az intézmény látta el a nemzetiségi települések könyvtárainak a módszertani felügyeletét (a megyei központi könyvtárak mellett működő ún. nemzetiségi báziskönyvtárakon keresztül), tájékoztatta őket a külföldi könyvkiadás legújabb termékeiről és segítette könyveszerzési munkájukat is. Ezt a funkciót ma is ellátja – a változó körülmények figyelembe vételével.

A nemzetiségekkel foglalkozó sajtókutatás iránt az igény először az 1970-es évek derekán fogalmazódott meg. A könyvtár ekkor egymás után tette közzé a nemzetiségek életével és tevékenységével foglalkozó összefoglaló, retrospektív

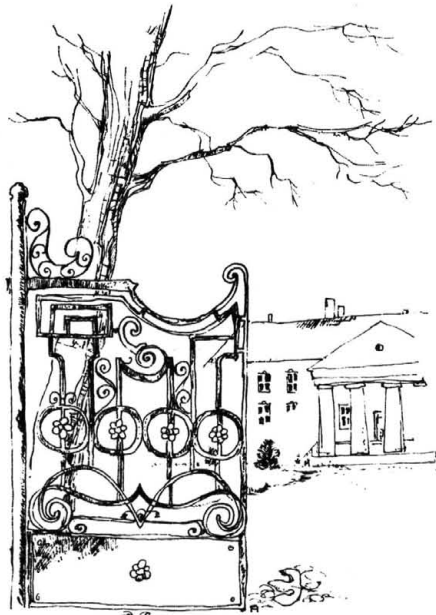
köteteket (a magyarországi németek, illetve a szlovákok, a románok, a délszlávok 1945 és 1975 között). Ezek a kötetek azóta a magyarországi nemzetiségi kutatás alapdokumentumai lettek. Igény mutatkozott azonban a folyamatos tájékoztatásra is, ahol az egyes nemzetiségek gondjai és eredményei párhuzamosan, egyetlen kötetben kerülnek nyilvánosságra. 1985 és 1991 között évente jelentek meg a hazai magyar és idegennyelvű sajtó nemzetiségi témájú cikkeit feltáró bibliográfiai kötetek. 1991-ben végre lehetőség nyílt komplexebb és műszakilag modernebb feldolgozó apparátus megteremtésére. A hazai nemzetiségek és etnikai kisebbségek kutatása mellett megindult a határokon túli magyarsággal foglalkozó sajtó vizsgálata és bibliográfiai rendszerezése, sőt a világ (elsősorban természetesen Európa) nemzetiségi helyzetének a tanulmányozása is. Egyúttal lehetőség nyílt a számítógépes feldolgozás és tárolás megteremtésére is.

Mindenek előtt azt kellett pontosan meghatároznunk, hogy milyen felhasználói kör számára készítjük az adatbázist, a hagyományosan könyvformájú bibliográfiát, és hogy célszerű-e a számítógépbe táplált anyagmennyiséget CD-ROM formájában is közzétenni. Dokumentációs állományunkat elsősorban a nemzetiségi kérdés kutatói használják, de merítenek belőle a nemzetiségi politika helyi és országos döntéshozói, valamint az írott és az elektronikus tömegkommunikáció szakemberei is. Többször kérték a segítségünket szociológusok, néprajzkutatók, történészek, helyismereti szakértők, sőt nemzetiségi pedagógusok, irodalom- és könyvtárosok is.

A feldolgozásba bevont folyóiratok körét folyamatosan bővítettük, számuk ma már meghaladja a 200-at. A Magyarországon és a határokon túl (elsősorban a szomszédos országokban) megjelenő magyar nyelvű napi- és hetilapok, politikai irodalmi és tudományos folyóiratok mellett egyre nő a figyelt idegennyelvű sajtótermékek száma is. A hazai nemzetiségek sajtója mellett a szomszédos országok periodikus és szaksajtója, a vezető európai napilapok, a nemzetiségi témával foglalkozó szakfolyóiratok cikkei és tanulmányai egyre nagyobb számban szerepelnek adatbázisunkban. 1992-ben a számítógépes feltárára (illetve a bibliográfiába) került cikkek száma meghaladta a 4000 darabot, 1993-ban ez a szám már a 8000 felé közelít.

Az 1992. év anyagát két kötetben tettük közzé: az elsőt a magyarországi nemzetiségekre vonatkozó anyag képezte, a másodikat a határokon túli magyarságra és a világ etnikai kisebbségeire vonatkozó szakirodalom. A második kötet azonban sokkal terjedelmesebbnek bizonyult, azonkívül logikailag sem tűnt célszerűnek az egybegyűjtött anyag fenti szempontú széjjelválasztása. 1993-tól az anyagot félévenként tesszük közzé (bízván abban, hogy mindkét félévben közel azonos cikkmenyiséget kell rendeznünk), a megjelenő kötet azonban mind a hazai, mind a külföldi anyagot tartalmazni fogja, így a használóknak módjuk nyílik a közölt tartalmak összehasonlítására is.

Az egyes cikkeket – a bibliográfiákban megszokott módon – egyszerűsített címleírás formájában, tételszámozva tettük közzé, amelyhez a forrás megjelölése járul. A címleírás a valódi szerzőkön kívül (számuk legfeljebb három lehet) szerzőként tünteti fel és kezeli az interjúalanyokat és az interjúkészítőket is, a cím végén ilyenkor az „interjú” műfajmegjelölést használjuk. A címfordítástól eltekintettünk, ez – tapasztalataink szerint – inkább megzavarja az olvasót, mintsem

segíti. Ehelyett a következő kötetekben már minden címléírás végén feltüntetjük a publikáció nyelvét és az ország kódjelét, amelyben megjelenik.

A címléírást a tárgyszavak egészítik ki. A sajtóadatbázis számítógépes programja egy-egy címléírás mellett 8 tárgyszó, 3 földrajzi hely, 5 intézmény és 10 tárgyként említett személy nevének említését teszi lehetővé. Az egyes cikkek után a tárgyszavak teremtette információs lehetőséget a következőképpen igyekszünk kihasználni:

- 1) *a nemzetiség neve*, amellyel a téma kapcsolatos (erre legfeljebb három pozíciót használunk el, ha ennél több tárgyszót igényelne, összefoglaló elnevezést keresünk. Pl.: szlávok, délszlávok, törzsi népek. Ha egy ország valamennyi nemzetiségét érinti a téma, a felsorolás helyett a „nemzetiségek” tárgyszót használjuk.)
- 2) *a cikk témája* (pl.: anyanyelvhasználat, hagyományörzés, oktatás, sajtó, etnikai tisztogatás, ellentétek, idegengyűlölet stb.)
- 3) *időbeli megjelölés* (ha a cikk az egész magyar történelemre vonatkozik: 10–20. század, vagy: 1920 után, vagy lehet akár napi pontossággal: 1992. október 12–14.)
- 4) *rendezvények, fesztiválok, konferenciák* (az események földrajzi helye és a rendezés dátuma.)
- 5) a cikkben említett jelentősebb *személyek neve* (legfeljebb 10).
- 6) a cikkben említett *földrajzi helyek neve* (település, megye, régió, ország, vagy földrész).
- 7) a cikkben szereplő *szervezetek, intézmények neve* (illetve ezek rövidítése is).

(Valamennyi szempont általában nem jelenik meg egy cikkben belül, ha mégis – a tárgyszavazó találatkonyságától függ, hogy minél kisebb legyen az információvesztés.)

A bibliográfia használhatóságát valójában a tárgyszórendszer biztosítja. Mivel a tárgyszavakat is betűrendben közöljük, ezért (legalább is egyelőre) eltekintünk a tárgyszavak strukturálásától, valamiféle teaurusz-szerkesztéstől. Tárgyszavainkat lehetőleg a forrásokban (tehát a sajtóközleményekben) előforduló alakban használjuk, a leggyakoribb szinonimákat összegyűjtöttük és utalórendszert készítettünk belőlük, amelyet beledolgoztunk a tárgyszórendszerbe.

A tárgyszórendszer összeállításánál számos problémával kellett megküzdenünk. A legfőbb gondot a nemzetiségi szakterület logikai határainak a megállapítása jelenti. Állandó éber, szakmai ellenőrzést igényel, hogy pl.: az etnikai tisztogatástól különválasszuk a polgárháborút, vagy a menekültügyet, a nemzetiségi politikától a diplomáciát, vagy a nemzetiségi hagyományőrzéstől a folklórt (ez utóbbiak ugyanis a bibliográfia érdeklődési körén kívül esnek). Adatbankunkba bizonyára így is több olyan tétel került be, amelyet szigorúbb vizsgáló a szociológia, a segélyezés vagy az oktatáspolitikai területére utalt volna.

Hogy a tárgyszórendszert (s ezen keresztül az egész adatbankot) idegennyelvű kutatók számára is hozzáférhetővé tehesük, elkészítettük a tárgyszavak német és angol nyelvű mutatóját. Mivel a magyar nyelv rendszere meglehetősen különbözik a másik két nyelvtől (pl. a birtokos szerkezet sorrendjében, az egybe- és különírásban), ezért a munka különösen nagy körültekintést igényel, a lehetséges szinonimák és szóvariánsok összegyűjtése valójában inkább összehasonlító nyelvészeti és nem bibliográfiai feladat (s különösen nem nemzetiségi). A háromnyelvű (magyar-német-angol) utalórendszer egyelőre kéziratban van, folyamatos korrigálást igényel, terveink szerint a bibliográfia 1994. évi kötetéhez már pdfűzetként mellékelhetjük.

A tárgyszórendszer ugyan egységesnek és állandónak tekintjük (hiszen ez a feltétele, hogy az újabb kötetek zökkenőmentesen épüljenek be az előzőkbe), mégis a nemzetiségi kutatás újabb fogalmak, kifejezések tárgyszavainak a felvételét teszi szükségessé. Más fogalmak elavulnak, átalakulnak, tehát a tárgyszóátlomány – mint afféle szervesen felépülő rendszer – folyamatos változásban van.

Az 1992. évi nemzetiségi bibliográfia kb. 480 tárgyszót használ. A tárgyszavakat a bibliográfia második részében, a tárgyszómutatóban betűrendben tesszük közzé. A tárgyszavak után mindazoknak a címeknek a tételszámát tüntettük fel, amelyek az érintett tárgyszót tartalmazzák.

A tárgyszavak megterhelése is gyakran jelent problémát. A szerkesztőkben gyakran vetődik fel a kérdés, „érdemes-e” olyan tárgyszót benntartani a bibliográfiában, amelyet mindössze egyetlen cikk érintett a tárgyévben (ezeket ilyenkor más, rokon tartalmú tárgyszóhoz igyekszünk beilleszteni), de még inkább a túlságosan megterhelt tárgyszavak okoznak gondot. A magyarok, Magyarország, Erdély tárgyszavak, a nagyobb lélekszámú magyarországi nemzetiségek (németek, szlovákok) és a szomszéd országok neve többnyire túlterhelt (akár 100-nál több tétel azonosítási számát is találhatjuk alatta), hasonló a helyzet a „nemzetiségi ...” jelzős szerkezetű tárgyszavakkal.

A témára utaló tárgyszavakon kívül a mutatórendszer többi része sem volt problémamentes. A bibliográfiában szereplő személyeket széjjelválasztottuk szerzői indexre és névmutatóra. Az előbbi a valódi szerzőket (valamint a riportalanyokat és az interjúkésztőket) tartalmazza, az utóbbi a cikkben témaként említett (legfeljebb tíz) személy nevéért. A nemzetiségi szerzők, politikusok, alko-

tók névalakja meglehetősen nagy változatosságot, következetlenséget mutat, különösen akkor, ha cirillbetűs nyelvből latinbetűsre írjuk át. Lehetőleg a szerző (vagy említett személy) anyanyelvének a névhasználatát követtük. Elhunyt személyek esetében közöljük a születés és a halál évét is.

A földrajzi nevek rendszerezése sem volt problémamentes. A települések (falvak, városok) neve után minden esetben feltüntettük az ország azonosító betűjelét, amelynek területén a település jelenleg található. Azoknak a helységeknek az esetében, amelyeknek történelmileg kialakult magyar neve van, ezt a nevet használjuk (pl.: Kolozsvár és nem Cluj vagy Klausenburg). Ahol több idegen névalak párhuzamosan szerepel, ott a hivatalos helységnévnél tüntettük fel az azonosító számot, de a másik névformáról utaltunk erre (pl.: Lemberg, ld: Lvov). A földrajzi nevek között előfordulnak nem-közigazgatási elnevezések is (pl.: Dunamente, Szudéta-vidék, Duna-Tisza-köze), ezeket a szövegben szereplő alakban – lehetőleg egységesítve – szerepeltettük.

A mutatórendszer utolsó nagy fejezete a szervezetek, intézmények mutatója, itt kaptak helyet a nemzetiségi kérdés magyar, külföldi és nemzetközi szervezetei, alapítványai, egyesületei. Igyekeztünk az eredeti nyelvű elnevezést felderíteni, illetve a hivatalos magyar elnevezést használni. A rövidítések feloldása is gyakran okoz gondot, ezekről lehetőleg utalunk a feloldott névalakra.

A bibliográfia 1992/I. kötete (kb. 1200) címszó egyetlen közös betűrendben hozza a magyarországi nemzetiségek sajtódokumentációját. A tárgyszavak alapján ugyan minden téma, szerző és földrajzi hely megtalálható, mégis a szerkesztők úgy gondolták, a következő kötethez legalább is valamiféle „előrendezés” volna szükséges. Az 1992/II. kötetben (a határon túli magyarság sajtóirodalmá) különválasztottuk a magyarság egészére vonatkozó, általános cikkeket (193 tétel), a szomszédos országok magyarsága főcím alatt országonként tárgyaljuk (dél-szláv államok 323, Románia 900, Ukrajna 138, Szlovákia 260, Ausztria mindössze 35 tétel). Szomszéd országokon kívül élő magyarsággal 58 tanulmány foglalkozik, míg a világ etnikai kisebbségei – valójában ez a fejezet a legtágabb és ez tartalmazza a legtöbb anyagot – 1168 tételt, tanulmányt foglal magába. A Magyarországon kívüli világ egyetlen fejezetbe osztása talán kaotikus megoldásnak tűnik, az országokénti széjjelbontás viszont inkább anarchiát okozott volna, mintsem eligazítást.

A Nemzetiségi Bibliográfia jelenlegi formája, logikai felépítése és tipográfiai kialakítása még bizonyára nem a végleges. A szerkesztők elképzelése gyakran nem egyezik azokkal a javaslatokkal, amelyekkel a felhasználók lepnek meg bennünket. A változtatás igényét legtöbbször a társadalmi-politikai körülmények változása hozza magával. Reméljük, hogy ez a változás nemcsak a mi bibliográfiánk szerkezetét fogja áttekinthetőbbé és logikusabbá tenni, hanem a közép- és kelet-európai nemzetiségek sorsát is.

Lukáts János

(Elhangozott Lipcsében, 1995 május 24-én, az Arbeitsgemeinschaft der Bibliotheken und Dokumentationstellen der Ost-, Ostmittel- und Südosteuropaforschung (ABDOS) 24. továbbképzési és tájékoztató ülészakán.)

*Az alábbi program
nem restaurátor konferencia programja!*

Az állományuk állapotáért felelősséget érző, annak javításáért tenni akaró
KÖNYVTÁROSOK SZÁMÁRA
rendezi
az IFLA Konzerválási Szekciója
az Országos Széchényi Könyvtárban, aug. 15–17. között.

Használja ki a lehetőséget, és vegyen részt a konferencián!

„Könyvtári állományvédelem és restaurálás a 90-es években”
Az IFLA Konzerválási Szekció előkonferenciájának
ELŐZETES PROGRAMJA

Augusztus 15.

Délelőtt: Nemzeti könyvtárak – az ellentmondások feloldásának lehetőségei

Poprády Géza, OSZK: Könyvműzsum vagy nagy tudományos könyvtár? – a nemzeti könyvtárak dilemmája

Wim D Vos, Belgium, Királyi Könyvtár: Az eltűnő jövő krónikája: konzerválás, restaurálás és állományvédelem a belga Királyi Könyvtárban

Marc Walckiers, Belgium, A Könyvtári Együttműködés Európai Alapítványa: Időálló (tartós) papírok: mítosz vagy realitás, divat vagy szükségszerűség?

Francisca Hernández, Spanyolország, Nemzeti Könyvtár: A mikrofilmek spanyol nyilvántartási rendszere

Yannick Maignien, Franciaország, Nemzeti Könyvtár: Digitális könyvtár: új állományvédelmi gyakorlat a nagyobb hozzáférhetőség érdekében

Diane Nester Kresh, USA, Library of Congress: Állományvédelmi tervezés a 21. századra

Délután: Megelőző állományvédelem és helyreállítás katasztrófák után

George W. Cooke, USA, Franklin Lake Public Library: A helytörténeti anyag gyűjtése és állományvédelme New Jersey-ben

Olga Skvortsova, Orosz Tudományos Akadémia Könyvtára, Szentpétervár: A könyvtárak biológiai ellenőrzése (szabályozása)

Irina M. Belyaeva, Orosz Tudományos Akadémia Könyvtára, Szentpétervár: Megelőző állományvédelem az OTAK-ban

Peter Schwerdt, Németország, Battelle Intézet: Vízől károsodou papírfanyagok fagyaszva-szártása – beszámoló a katasztrófa utáni helyreállítás gyakorlatáról

Szvetlana Uszpenszkaja, Orosz Tudományos Akadémia Könyvtára: Környezeti kutatások az OTAK raktáraiban a tűz után

Augusztus 16.

Délelőtt: Tömeges konzerválási módszerek és dilemmák

Colin P. Smith, Nagy-Britannia, Rentokil Ltd.: Új fejlemények a szabályozott légekörny technológiákban (rovarok irtása közömbös gázokkal)

Richard Spatz, USA Preservation Technologies Inc.: A Bookkeeper savközömbösítő eljárás technológiája és jelenlegi helyzete

Ulrich Behrens, Németország, Battelle Intézet: *A Battelle tömeges semlegesítési módszere*
Joachim Liers, Németország, Deutsche Bücherei: *A Battelle tömeges semlegesítési kezelésének alkalmazása a lipcsei DB-ben*

John Havermans, Hollandia, THO Papír- és Kartonkutató Intézet: *Levéltári anyagok tömeges semlegesítése. A Battelle és a DEZ (dicuil-cink) eljárások összehasonlítása*

Astrid Ch. Brandt, Franciaország, Nemzeti Könyvtár: *A törékeny papír kezelésében a mechanikai vagy a kémiai megerősítés-e a jövő?*

Délután: Nemzetközi és regionális törekvések az állományvédelemben és a hozzáférhetőség könnyítésére; állományvédelmi és restaurátori képzés

Abdelaziz Abid, Franciaország, UNESCO: *A Memory of the World (A világ emlékezet) program*

Marie-Thérèse Varlamoff, Franciaország, Nemzeti Könyvtár: *Az IFLA Állományvédelmi és Restaurálási magprogramja*

Ralph W. Manning, Kanada, Nemzeti Könyvtár: *Az IFLA Konzerválási Szekciója*

Yola de Lusenet, Hollandia: *Hidak építése – a múlt megőrzése a jövő számára: az Európai Állományvédelmi és Hozzáférhetőség Bizottsága (European Commission on Preservation and Access) szerepe*

Susan Schwartzburg, USA, Rutgers Egyetem Könyvtára: *Könyvtárosok állományvédelmi képzése a továbbképzés keretében*

John Feather, Nagy-Britannia, Loughborough Egyetem Informatikai és Könyvtári Tudományok Tanszéke: *Állományvédelmi képzés: szükségletek és lehetőségek*

Carlo Federici, Olaszország, Istituto centrale per la patologia del libro és Velencei Egyetem: *Milyen könyvrestaurátorok legyenek a harmadik évezredben?*

Augusztus 17.

Délelőtt: Állományvédelem, restaurálás és restaurátorképzés helyi és országos szinteken Közép- és Kelet-Európában

Galina Kiszlovszkaja, Oroszország, Idegennyelvű Irodalom Könyvtára: *Állományvédelem orosz könyvtárakban: jelen helyzet, tendenciák és törekvések*

Valerij Zaharov, Orosz Tudományos Akadémia Könyvtára, Szentpétervár: *Számítógépes információs rendszer kifejlesztése restaurálási és állományvédelmi célokra*

Jana Odvárková, Cseh Köztársaság, Nemzeti Könyvtár: *A Cseh Nemzeti Könyvtár gyűjteményi gondozásának fejlesztésére tett főbb lépések*

Jozef Hanus, Szlovák Köztársaság, Nemzeti Levéltár: *Tartós papírok a Szlovák Köztársaságban – előállításuk, tulajdonságaik és felhasználásuk*

Kastaly Beatrix, OSZK: *Könyvrestaurátorok képzése Magyarországon*

Délután: Látogatások az OSZK és a Magyar Országos Levéltár restauráló műhelyeiben

A konferencia alatt látható lesz a

„Gyűjteménykonzerválás: kötésjavító megoldások a szegedi Somogyi-könyvtárban”
című videofilm, amit dr. Csúri Károlyné készített.

A konferencia nyelve: angol

Részvételi díj: 5000 Ft.

További információt, jelentkezési lapot és befizetési csekket az alábbi címen lehet kérni:

Kastaly Beatrix
Országos Széchényi Könyvtár
Budapest V. Hold u. 6.
Tel.: 111-8052; 131-6956
Fax: 132-7598

Kult-Turist Kft.
Budapest V.
Stollár Béla u. 3/b.
Tel.: 269-1221
Fax: 131-9768